



Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 16ης Δεκεμβρίου 2021 *

«Προδικαστική παραπομπή – Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις – Ευρωπαϊκή εντολή έρευνας – Οδηγία 2014/41/ΕΕ – Άρθρο 2, στοιχείο γ', σημείο i – Έννοια της “αρχής έκδοσης” – Άρθρο 6 – Προϋποθέσεις εκδόσεως ευρωπαϊκής εντολής έρευνας – Άρθρο 9, παράγραφοι 1 και 3 – Αναγνώριση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας – Ευρωπαϊκή εντολή έρευνας με την οποία ζητούνται δεδομένα κινήσεως και θέσεως ηλεκτρονικών επικοινωνιών, εκδοθείσα από εισαγγελέα οριζόμενο ως “αρχής έκδοσης” από την εθνική πράξη μεταφοράς της οδηγίας 2014/41 στο εσωτερικό δίκαιο – Αποκλειστική αρμοδιότητα του δικαστή, στο πλαίσιο παρόμοιας εγχώριας διαδικασίας, να διατάξει το ερευνητικό μέτρο το οποίο υποδεικνύεται στην εν λόγω εντολή»

Στην υπόθεση C-724/19,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Spetsializiran nakazatelen sad (ποινικό δικαστήριο ειδικών αρμοδιοτήτων, Βουλγαρία) με απόφαση της 24ης Σεπτεμβρίου 2019, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο την 1η Οκτωβρίου 2019, στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας κατά του

HP

παρισταμένης της:

Spetsializirana prokuratura

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Jürimäe (εισηγήτρια), πρόεδρο του τρίτου τμήματος, προεδρεύουσα του τετάρτου τμήματος, S. Rodin και N. Piçarra, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Campos Sánchez-Bordona

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– ο HP, εκπροσωπούμενος από τον E. Yordanov, advokat,

* Γλώσσα διαδικασίας: η βουλγαρική.

- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους J. Möller και M. Hellmann,
- η Ουγγρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Z. Fehér και τις R. Kissné Berta και M. Tátrai,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη αρχικώς από την Y. Marinova και τον R. Troosters και στη συνέχεια από την Y. Marinova και τον M. Wasmeier,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 20ής Μαΐου 2021,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 2, στοιχείο γ', σημείο i, της οδηγίας 2014/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, περί της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας σε ποινικές υποθέσεις (ΕΕ 2014, L 130, σ. 1).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας κινηθείσας κατά του ΗΡ, κατά τη διάρκεια της οποίας εκδόθηκαν από τη βουλγαρική εισαγγελική αρχή τέσσερις ευρωπαϊκές εντολές έρευνας για τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων στο Βέλγιο, στη Γερμανία, στην Αυστρία και στη Σουηδία.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2002/58/ΕΚ

- 3 Κατά το άρθρο 2, στοιχεία β' και γ', της οδηγίας 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες) (ΕΕ 2002, L 201, σ. 37):

«Εκτός αν άλλως ορίζεται, ισχύουν οι ορισμοί που περιλαμβάνονται στην οδηγία 95/46/ΕΚ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (ΕΕ 1995, L 281, σ. 31)] και την οδηγία 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία πλαίσιο) [(ΕΕ 2002, L 108, σ. 33)].

Επίσης, ισχύουν και οι ακόλουθοι ορισμοί, βάσει των οποίων νοούνται ως:

[...]

- β) “δεδομένα κίνησης”, τα δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία για τους σκοπούς της διαβίβασης μιας επικοινωνίας σε δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή της χρέωσής της·
- γ) “δεδομένα θέσης”, τα δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία σε δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών και που υποδεικνύουν τη γεωγραφική θέση του τερματικού εξοπλισμού του χρήστη μιας διαθέσιμης στο κοινό υπηρεσίας ηλεκτρονικών επικοινωνιών».
- 4 Το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58 προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη δύνανται να λαμβάνουν νομοθετικά μέτρα για να περιορίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στα άρθρα 5 και 6, στο άρθρο 8 παράγραφοι 1 έως 4 και στο άρθρο 9 της παρούσας οδηγίας, εφόσον ο περιορισμός αυτός αποτελεί αναγκαίο, κατάλληλο και ανάλογο μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία για τη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας (δηλαδή της ασφάλειας του κράτους), της εθνικής άμυνας, της δημόσιας ασφάλειας, και για την πρόληψη, διερεύνηση, διαπίστωση και δίωξη ποινικών αδικημάτων ή της άνευ αδείας χρησιμοποίησης του συστήματος ηλεκτρονικών επικοινωνιών, όπως προβλέπεται στο άρθρο 13 παράγραφος 1 της οδηγίας [95/46]. Για το σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη δύνανται, μεταξύ άλλων, να λαμβάνουν νομοθετικά μέτρα που θα προβλέπουν τη φύλαξη δεδομένων για ορισμένο χρονικό διάστημα για τους λόγους που αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο. Όλα τα μέτρα που προβλέπονται στην παρούσα παράγραφο είναι σύμφωνα με τις γενικές αρχές του δικαίου [της Ένωσης], συμπεριλαμβανομένων αυτών που αναφέρονται στο άρθρο 6 παράγραφοι 1 και 2 της συνθήκης [ΕΕ].»

Η οδηγία 2014/41

- 5 Οι αιτιολογικές σκέψεις 5 έως 8, 10, 11, 19, 30 και 32 της οδηγίας 2014/41 έχουν ως εξής:

«(5) Αφότου εκδόθηκ[ε] [η απόφαση-πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2003, σχετικά με την εκτέλεση των αποφάσεων δέσμευσης περιουσιακών ή αποδεικτικών στοιχείων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ 2003, L 196, σ. 45) και η απόφαση-πλαίσιο 2008/978/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με το ευρωπαϊκό ένταλμα συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων προς λήψη αντικειμένων, εγγράφων και δεδομένων για χρήση σε ποινικές διαδικασίες (ΕΕ 2008, L 350, σ. 72)], διαπιστώθηκε ότι το πλαίσιο για τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων είναι υπερβολικά κατακερματισμένο και περίπλοκο. Απαιτείται συνεπώς νέα προσέγγιση.

(6) Βάσει του προγράμματος της Στοκχόλμης, το οποίο εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 10-11 Δεκεμβρίου 2009, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε ότι θα πρέπει να δοθεί συνέχεια στη θέσπιση συνολικού συστήματος για τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σε υποθέσεις με διασυνοριακή διάσταση, βάσει της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δήλωσε ότι τα υπάρχοντα μέσα σε αυτόν τον τομέα συνιστούν ένα κατακερματισμένο καθεστώς και ότι απαιτείται νέα προσέγγιση, που θα βασίζεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, αλλά θα λαμβάνει επίσης υπόψη την ευελιξία του παραδοσιακού συστήματος της αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε συνεπώς ένα συνεκτικό σύστημα που θα αντικαταστήσει όλα τα υπάρχοντα νομοθετήματα στον συγκεκριμένο τομέα, περιλαμβανομένης της απόφασης-πλαισίου [2008/978] το οποίο θα καλύπτει κατά το δυνατόν όλα τα είδη αποδεικτικών στοιχείων και θα ορίζει προθεσμίες εκτέλεσης, θα περιορίζει δε όσο το δυνατόν περισσότερο τους λόγους άρνησης.

- (7) Η νέα αυτή προσέγγιση θα πρέπει να βασίζεται σε ένα και μοναδικό μέσο, το οποίο ονομάζεται Ευρωπαϊκή Εντολή Έρευνας (EEE). Η έκδοση μιας EEE αποσκοπεί στην εκτέλεση ενός ή περισσότερων συγκεκριμένων ερευνητικών μέτρων στο κράτος εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος (“κράτος εκτέλεσης”) με σκοπό τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων. Αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει τη λήψη αποδεικτικών στοιχείων που βρίσκονται ήδη στην κατοχή της αρχής εκτέλεσης.
- (8) Η EEE θα πρέπει να έχει οριζόντιο πεδίο εφαρμογής και επομένως θα πρέπει να εφαρμόζεται σε όλα τα ερευνητικά μέτρα που στοχεύουν στη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων. Ωστόσο, η σύσταση κοινής ομάδας έρευνας και η συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων στο πλαίσιο της απαιτούν συγκεκριμένους κανόνες που θα αποτελέσουν αντικείμενο ξεχωριστής επεξεργασίας. Με την επιφύλαξη της εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, τα υπάρχοντα μέσα θα πρέπει ως εκ τούτου να συνεχίσουν να ισχύουν για τέτοια ερευνητικά μέτρα.

[...]

- (10) Η EEE θα πρέπει να επικεντρώνεται στο προς εκτέλεση ερευνητικό μέτρο. Η αρχή έκδοσης είναι η πλέον αρμόδια να αποφασίζει, βάσει των στοιχείων που διαθέτει όσον αφορά τις λεπτομέρειες της σχετικής έρευνας, ποιο ερευνητικό μέτρο θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί.
[...]
- (11) Η EEE θα πρέπει να επιλέγεται όταν η εκτέλεση ενός ερευνητικού μέτρου δείχνει αναλογική, ενδεδειγμένη και εφαρμόσιμη σε μια υπόθεση. Η αρχή έκδοσης θα πρέπει συνεπώς να επαληθεύσει εάν τα απαιτούμενα αποδεικτικά στοιχεία είναι αναγκαία και αναλογικά για τους σκοπούς της διαδικασίας, εάν το επιλεχθέν ερευνητικό μέτρο είναι αναγκαίο και αναλογικό για τη συλλογή των στοιχείων και κατά πόσον, μέσω της έκδοσης EEE, κάποιο άλλο κράτος μέλος θα πρέπει να μετάσχει στη συλλογή των στοιχείων. Η ίδια εκτίμηση θα πρέπει να γίνει στη διαδικασία επικύρωσης, όταν δυνάμει της παρούσας οδηγίας απαιτείται η επικύρωση μιας EEE. Η εκτέλεση της EEE δεν θα πρέπει να απορρίπτεται για άλλους λόγους πέραν όσων αναφέρονται στην παρούσα οδηγία. Η αρχή εκτέλεσης όμως δικαιούται να επιλέξει ένα ερευνητικό μέτρο λιγότερο οχληρό από εκείνο που αναφέρεται στην EEE αν δίνει ισοδύναμο αποτέλεσμα.

[...]

- (19) Η δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στην [Ευρωπαϊκή] Ένωση βασίζεται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη και σε τεκμήριο συμμόρφωσης των άλλων κρατών μελών με το δίκαιο της Ένωσης και ιδίως με τα θεμελιώδη δικαιώματα. Ωστόσο το τεκμήριο αυτό είναι μαχητό. Συνεπώς, εάν υπάρχουν σοβαροί λόγοι να θεωρηθεί ότι η εκτέλεση ερευνητικού μέτρου που περιέχεται στην EEE θα είχε ως αποτέλεσμα την παραβίαση θεμελιώδους δικαιώματος του ενδιαφερομένου και ότι το κράτος μέλος εκτέλεσης θα παρέβαινε τις υποχρεώσεις του όσον αφορά την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στο Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η εκτέλεση της EEE θα πρέπει να απορρίπτεται.

[...]

(30) Οι βάσει της παρούσας οδηγίας δυνατότητες συνεργασίας στην παρακολούθηση των τηλεπικοινωνιών δεν θα πρέπει να περιορίζονται στο περιεχόμενο τηλεφωνικών συνδιαλέξεων, αλλά να καλύπτουν και δεδομένα κίνησης και θέσης ως προς αυτές τις τηλεπικοινωνίες επιτρέποντας στις αρμόδιες αρχές να εκδίδουν ΕΕΕ προς το σκοπό της απόκτησης λιγότερο αδιάκριτων δεδομένων για τις τηλεπικοινωνίες. Μια ΕΕΕ που εκδίδεται για την απόκτηση ιστορικών δεδομένων κίνησης και θέσης που αφορούν τηλεπικοινωνίες θα πρέπει να χρησιμοποιείται σύμφωνα με το γενικό καθεστώς που αφορά την εκτέλεση της ΕΕΕ και μπορεί να θεωρείται, ανάλογα με τη νομοθεσία του κράτους εκτέλεσης, ως παρεμβατικό ερευνητικό μέτρο.

[...]

(32) Η αρχή έκδοσης θα πρέπει να παρέχει στην αρχή εκτέλεσης επαρκείς πληροφορίες στο πλαίσιο ΕΕΕ που περιέχει αίτηση για παρακολούθηση τηλεπικοινωνιών, όπως λεπτομέρειες για τη διερευνούμενη αξιόποινη συμπεριφορά, για να μπορέσει η αρχή έκδοσης να αξιολογήσει αν το ερευνητικό μέτρο θα μπορούσε να επιτραπεί σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση.»

6 Υπό τον τίτλο «Η ευρωπαϊκή εντολή έρευνας και η υποχρέωση εκτέλεσής της», το άρθρο 1 της οδηγίας 2014/41 ορίζει τα εξής:

«1. Η Ευρωπαϊκή Εντολή Έρευνας (ΕΕΕ) είναι δικαστική απόφαση την οποία εκδίδει ή επικυρώνει δικαστική αρχή κράτους μέλους (“κράτος έκδοσης”) με σκοπό την εκτέλεση ενός ή περισσότερων συγκεκριμένων ερευνητικών μέτρων σε άλλο κράτος μέλος (“κράτος εκτέλεσης”) για τη λήψη αποδεικτικών στοιχείων βάσει της παρούσας οδηγίας.

Η ΕΕΕ μπορεί επίσης να εκδίδεται για την λήψη αποδεικτικών στοιχείων ευρισκομένων ήδη στην κατοχή των αρμόδιων αρχών του κράτους εκτέλεσης.

2. Τα κράτη μέλη εκτελούν όλες τις ΕΕΕ με βάση την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης και τηρουμένης της παρούσας οδηγίας.

3. Την έκδοση ΕΕΕ μπορεί να ζητήσει ύποπτος ή κατηγορούμενος (ή δικηγόρος εξ ονόματός του) στο πλαίσιο των δικαιωμάτων υπεράσπισης που προβλέπει το εθνικό δίκαιο και η ποινική δικονομία.

4. Η παρούσα οδηγία δεν μεταβάλλει την υποχρέωση σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και νομικών αρχών, όπως κατοχυρώνονται στο άρθρο 6 της [ΣΕΕ], συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων υπεράσπισης των προσώπων τα οποία υπόκεινται σε ποινικές διαδικασίες, και δεν θίγει τις τυχόν υποχρεώσεις που βαρύνουν τις δικαστικές αρχές ως προς το θέμα αυτό.»

7 Κατά το άρθρο 2, στοιχείο γ', της εν λόγω οδηγίας:

«Κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[...]

γ) “αρχή έκδοσης”:

i) δικαστής, δικαστήριο, ανακριτής ή εισαγγελέας με αρμοδιότητα στη συγκεκριμένη υπόθεση, ή

- ii) κάθε άλλη αρμόδια αρχή ορισθείσα από το κράτος έκδοσης η οποία στη συγκεκριμένη περίπτωση ενεργεί ως ανακριτική αρχή σε ποινικές διαδικασίες, αρμοδία να διατάσσει τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Επιπλέον, προτού διαβιβαστεί στην αρχή εκτέλεσης, η ΕΕΕ επικυρώνεται, αφού εξεταστεί αν τηρεί τις προϋποθέσεις της παρούσας οδηγίας για την έκδοση ΕΕΕ, ιδίως αυτές του άρθρου 6 παράγραφος 1 αυτής, από δικαστή, δικαστήριο, ανακριτή ή εισαγγελέα στο κράτος έκδοσης. Αν η ΕΕΕ έχει επικυρωθεί από δικαστική αρχή, η αρχή αυτή μπορεί επίσης να θεωρηθεί αρχή έκδοσης για τους σκοπούς της διαβίβασης της ΕΕΕ.
- 8 Το άρθρο 6 της ίδιας οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «[π]ροϋποθέσεις έκδοσης και διαβίβασης ΕΕΕ», έχει ως εξής:
- «1. Μια ΕΕΕ μπορεί να εκδίδεται μόνον όταν η αρχή έκδοσης κρίνει ότι πληρούνται οι εξής προϋποθέσεις:
- α) η έκδοση της ΕΕΕ είναι απαραίτητη και αναλογική για τους σκοπούς της διαδικασίας του άρθρου 4, λαμβανομένων υπόψη των δικαιωμάτων του υπόπτου ή κατηγορουμένου· και
- β) το ή τα ερευνητικά μέτρα που προβλέπονται στην ΕΕΕ θα μπορούσαν να είχαν διαταχθεί υπό τις ίδιες προϋποθέσεις σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση.
2. Οι προϋποθέσεις της παραγράφου 1 αξιολογούνται σε κάθε υπόθεση από την αρχή έκδοσης.
3. Όταν μια αρχή εκτέλεσης έχει λόγους να πιστεύει ότι δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις της παραγράφου 1, μπορεί να συμβουλευθεί την αρχή έκδοσης σχετικά με τη σημασία της εκτέλεσης της ΕΕΕ. Μετά τη διαβούλευση αυτή η αρχή έκδοσης δύναται να ανακαλέσει την ΕΕΕ.»
- 9 Το άρθρο 9 της οδηγίας 2014/41, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αναγνώριση και εκτέλεση», προβλέπει στις παραγράφους 1 έως 3 τα ακόλουθα:
- «1. Η αρχή εκτέλεσης αναγνωρίζει άνευ ετέρου ΕΕΕ διαβιβασθείσα κατά την παρούσα οδηγία και μεριμνά για την εκτέλεσή της κατά τον ίδιο τρόπο και διαδικασία ως εάν επρόκειτο για ερευνητικό μέτρο διαταχθέν από αρχή του κράτους εκτέλεσης εκτός αν η αρχή αυτή αποφασίζει να επικαλεσθεί ένα εκ των λόγων μη αναγνώρισης ή μη εκτέλεσης ή ένα εκ των λόγων αναβολής κατά την παρούσα οδηγία.
2. Η αρχή εκτέλεσης τηρεί τις διατυπώσεις και τις διαδικασίες που έχει ορίσει ρητώς η αρχή έκδοσης, εκτός εάν προβλέπεται άλλως στην παρούσα οδηγία και υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω διατυπώσεις και διαδικασίες δεν είναι αντίθετες προς τις θεμελιώδεις αρχές του δικαίου του κράτους εκτέλεσης.
3. Όταν ΕΕΕ παραλαμβάνεται από αρχή εκτέλεσης και δεν έχει εκδοθεί ή επικυρωθεί από δικαστική αρχή, κατά το άρθρο 2 στοιχείο γ) η αρχή εκτέλεσης επιστρέφει την ΕΕΕ στο κράτος έκδοσης.»
- 10 Το άρθρο 11 της ως άνω οδηγίας απαριθμεί τους λόγους για τους οποίους μπορεί να απορριφθεί από την αρχή εκτελέσεως η αναγνώριση ή η εκτέλεση μιας ευρωπαϊκής εντολής έρευνας.
- 11 Το κεφάλαιο IV της οδηγίας 2014/41, με τίτλο «Ειδικές διατάξεις για ορισμένα διερευνητικά μέτρα», περιλαμβάνει τα άρθρα 22 έως 29.

- 12 Το άρθρο 26 της ίδιας οδηγίας, με τίτλο «Πληροφορίες σχετικά με τραπεζικούς και άλλους χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς», διευκρινίζει, στην παράγραφο 5, τα εξής:

«Η αρχή έκδοσης αναφέρει στην ΕΕΕ γιατί θεωρεί ότι οι ζητούμενες πληροφορίες είναι πιθανόν να έχουν ουσιαστική σημασία για το σκοπό της ποινικής διαδικασίας και για ποιους λόγους τεκμαίρει ότι ο λογαριασμός ανήκει σε τράπεζες του κράτους εκτέλεσης και, κατά το δυνατόν, ποιες ενδέχεται να είναι οι τράπεζες αυτές. Επίσης περιλαμβάνει στην ΕΕΕ οποιαδήποτε διαθέσιμη πληροφορία η οποία δύναται να διευκολύνει την εκτέλεσή της.»

- 13 Το άρθρο 27 της οδηγίας 2014/41, το οποίο φέρει τον τίτλο «Πληροφορίες σχετικά με τραπεζικές και άλλες χρηματοοικονομικές συναλλαγές», ορίζει, στην παράγραφο 4, τα εξής:

«Η αρχή έκδοσης αναφέρει στην ΕΕΕ τον λόγο για τον οποίο θεωρεί ότι οι ζητούμενες πληροφορίες έχουν σημασία για την ποινική διαδικασία.»

- 14 Το άρθρο 28 της ως άνω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ερευνητικά μέτρα που συνεπάγονται τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σε πραγματικό χρόνο, συνεχώς και για ορισμένο χρονικό διάστημα» ορίζει, στην παράγραφο 3, τα εξής:

«Η αρχή έκδοσης αναφέρει στην ΕΕΕ τον λόγο για τον οποίο θεωρεί ότι οι ζητούμενες πληροφορίες έχουν σημασία για την ποινική διαδικασία.»

- 15 Η ευρωπαϊκή εντολή έρευνας προβλέπεται στο έντυπο του παραρτήματος Α της εν λόγω οδηγίας. Η επικεφαλίδα του εντύπου αυτού έχει ως εξής:

«Η παρούσα ΕΕΕ εκδόθηκε από αρμόδια αρχή. Η αρχή έκδοσης βεβαιώνει ότι η έκδοση της παρούσας ΕΕΕ είναι απαραίτητη και αναλογική για τους σκοπούς της διαδικασίας που προσδιορίζεται σε αυτήν, λαμβανομένων υπόψη των δικαιωμάτων του υπόπτου ή κατηγορουμένου, και ότι τα ζητούμενα ερευνητικά μέτρα θα μπορούσαν να είχαν διαταχθεί υπό τις ίδιες προϋποθέσεις σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση. Ζητώ να εκτελεσθούν το ερευνητικό μέτρο ή μέτρα που παρατίθενται στη συνέχεια, λαμβανομένης δεόντως υπόψη της εμπιστευτικότητας της έρευνας, και να διαβιβασθούν τα αποδεικτικά στοιχεία που θα προκύψουν από την εκτέλεση της ΕΕΕ.»

Το βουλγαρικό δίκαιο

- 16 Η οδηγία 2014/41 μεταφέρθηκε στο βουλγαρικό δίκαιο με τον zakon za evropeyskata zapoved za razsledvane (νόμο για την ευρωπαϊκή εντολή έρευνας) (DV αριθ. 16, της 20ής Φεβρουαρίου 2018). Κατά το άρθρο 5, παράγραφος 1, σημείο 1, του νόμου αυτού (στο εξής: ZEZR), η αρμόδια αρχή στη Βουλγαρία για την έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, κατά το στάδιο της ποινικής προδικασίας, είναι ο εισαγγελέας.

- 17 Το άρθρο 159a του Nakazatelno-protsesualen kodeks (κώδικα ποινικής δικονομίας), ως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης, με τίτλο «Διαβίβαση δεδομένων από επιχειρήσεις παροχής δικτύων και/ή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών», προβλέπει τα εξής:

«(1) Κατόπιν αιτήματος του δικαστηρίου στο πλαίσιο της δικαστικής διαδικασίας ή κατόπιν αιτιολογημένης εντολής δικαστή του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, η οποία εκδόθηκε κατά το στάδιο της προδικασίας της ποινικής δίκης κατόπιν αιτήσεως του επιφορτισμένου με την

εποπτεία εισαγγελέα, οι επιχειρήσεις παροχής δικτύων και/ή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών διαβιβάζουν τα παραχθέντα στο πλαίσιο της δραστηριότητάς τους δεδομένα, τα οποία είναι αναγκαία για:

1. την ανίχνευση και ταυτοποίηση της πηγής συνδέσεως,
2. την ταυτοποίηση της κατευθύνσεως της συνδέσεως,
3. την ταυτοποίηση της ημερομηνίας, της ώρας και της διάρκειας της συνδέσεως,
4. την ταυτοποίηση του είδους της συνδέσεως,
5. την ταυτοποίηση της ηλεκτρονικής τερματικής συσκευής επικοινωνίας του χρήστη ή του δηλωθέντος ως χρήστη,
6. τον καθορισμό των ονομασιών των κυψελωτών κυττάρων που χρησιμοποιήθηκαν.

(2) Τα δεδομένα της παραγράφου 1 συλλέγονται, αν αυτό είναι αναγκαίο για την έρευνα σοβαρών αξιόποινων πράξεων που τελέστηκαν εκ προθέσεως.

(3) Η αίτηση του επιφορτισμένου με την εποπτεία εισαγγελέα κατά την παράγραφο 1 πρέπει να είναι αιτιολογημένη και να περιέχει τα ακόλουθα:

1. στοιχεία για την αξιόποινη πράξη για την έρευνα της οποίας είναι αναγκαία η χρήση δεδομένων κινήσεως,
2. περιγραφή των περιστάσεων στις οποίες στηρίζεται η αίτηση,
3. στοιχεία για τα πρόσωπα ως προς τα οποία απαιτούνται τα δεδομένα κινήσεως,
4. το χρονικό διάστημα το οποίο πρέπει να καλύπτουν τα στοιχεία,
5. τις αρχές έρευνας στις οποίες πρέπει να διαβιβάζονται τα δεδομένα.

(4) Στην εντολή της παραγράφου 1 το δικαστήριο αναγράφει:

1. τα δεδομένα τα οποία αφορά το αίτημα δημοσιοποίησεως,
2. το χρονικό διάστημα που πρέπει να καλύπτει η δημοσιοποίηση,
3. την ανακριτική αρχή στην οποία πρέπει να διαβιβασθούν τα δεδομένα.

(5) Το χρονικό διάστημα για το οποίο ζητείται η δημοσιοποίηση και η διαβίβαση των δεδομένων κατά την παράγραφο 1 δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι μήνες.

(6) Όταν το αίτημα δημοσιοποίησεως περιέχει πληροφορίες που δεν συνδέονται με τις περιστάσεις της υποθέσεως και δεν συμβάλλουν στην αποσαφήνισή τους, ο δικαστής που εξέδωσε την εντολή έρευνας οφείλει να διατάξει την καταστροφή τους κατόπιν αιτιολογημένης γραπτής προτάσεως του εισαγγελέα που είναι επιφορτισμένος με την εποπτεία. Η καταστροφή πραγματοποιείται κατά την οριζόμενη από τον προϊστάμενο εισαγγελέα διαδικασία. Εντός επτά

ημερών από την παραλαβή της εντολής, οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 και ο επιφορτισμένος με την εποπτεία εισαγγελέας υποχρεούνται να υποβάλουν στον δικαστή που την εξέδωσε τις εκθέσεις καταστροφής δεδομένων.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 18 Στις 23 Φεβρουαρίου 2018 κινήθηκε ποινική διαδικασία κατόπιν υπονοιών συλλογής και διαθέσεως, στο βουλγαρικό έδαφος και εκτός του εδάφους αυτού, χρηματοδοτικών μέσων τα οποία εφέροντο να χρησιμοποιούνται για την τέλεση τρομοκρατικών πράξεων. Κατά τη διάρκεια της έρευνας η οποία διεξήχθη στο πλαίσιο της ανωτέρω διαδικασίας, συγκεντρώθηκαν αποδεικτικά στοιχεία για τη δράση του ΗΡ.
- 19 Στις 15 Αυγούστου 2018, βάσει του άρθρου 159α, παράγραφος 1, του κώδικα ποινικής δικονομίας, η βουλγαρική εισαγγελική αρχή εξέδωσε τέσσερις ευρωπαϊκές εντολές έρευνας για τη λήψη δεδομένων κινήσεως και θέσεως τα οποία αφορούν τηλεπικοινωνίες (στο εξής: τέσσερις ευρωπαϊκές εντολές έρευνας). Οι εντολές αυτές, οι οποίες διευκρίνιζαν ότι το εν λόγω αίτημα προερχόταν από εισαγγελέα της ειδικής εισαγγελικής αρχής, απεστάλησαν στις βελγικές, γερμανικές, αυστριακές και σουηδικές αρχές. Σε όλες τις εντολές επισημαινόταν ότι ο ΗΡ ήταν ύποπτος για τη χρηματοδότηση τρομοκρατικών δραστηριοτήτων και ότι, στο πλαίσιο της δραστηριότητας αυτής, είχε συνομιλήσει τηλεφωνικώς με πρόσωπα διαμένοντα στο έδαφος του Βασιλείου του Βελγίου, της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, της Δημοκρατίας της Αυστρίας και του Βασιλείου της Σουηδίας.
- 20 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι οι απαντήσεις των αρχών των εν λόγω κρατών μελών στις τέσσερις ευρωπαϊκές εντολές έρευνας περιείχαν ορισμένες πληροφορίες σχετικά με τις τηλεφωνικές επικοινωνίες που πραγματοποιήθηκαν από την τηλεφωνική συσκευή του ΗΡ και ότι είναι βέβαιοι ότι οι πληροφορίες αυτές έχουν σημασία για να εκτιμηθεί αν ο ΗΡ είχε παρανομήσει.
- 21 Οι αρμόδιες γερμανικές, αυστριακές και σουηδικές αρχές δεν διαβίβασαν απόφαση περί αναγνώρισεως των ευρωπαϊκών εντολών έρευνας. Αντιθέτως, ένας Βέλγος ανακριτής διαβίβασε απόφαση περί αναγνώρισεως της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας η οποία είχε απευθυνθεί στις βελγικές αρχές.
- 22 Στις 18 Ιανουαρίου 2019, με βάση τα αποδεικτικά στοιχεία που συγκεντρώθηκαν, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονταν και οι απαντήσεις στις τέσσερις ευρωπαϊκές εντολές έρευνας, απαγγέλθηκε κατηγορία κατά του ΗΡ και πέντε άλλων προσώπων για παράνομη χρηματοδότηση τρομοκρατικών πράξεων, καθώς και για συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση με σκοπό τη χρηματοδότηση τέτοιων πράξεων. Το κατηγορητήριο κατά του ΗΡ περιήλθε στο αιτούν δικαστήριο στις 12 Σεπτεμβρίου 2019.
- 23 Προκειμένου να εκτιμήσει αν η κατηγορία αυτή είναι βάσιμη, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν είναι νόμιμο να ζητηθεί, μέσω των τεσσάρων ευρωπαϊκών εντολών έρευνας, η συλλογή δεδομένων κινήσεως και δεδομένων θέσεως τα οποία αφορούν τις τηλεπικοινωνίες και αν μπορεί, ως εκ τούτου, το αιτούν δικαστήριο να χρησιμοποιήσει για τη στοιχειοθέτηση της αξιόποινης πράξεως για την οποία κατηγορείται ο ΗΡ τα αποδεικτικά στοιχεία που συνελέγησαν μέσω των ως άνω εντολών.

24. Εν πρώτοις, το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει ότι το άρθρο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 2014/41 παραπέμπει στο εθνικό δίκαιο για τον ορισμό της αρμόδιας αρχής εκδόσεως. Κατά το βουλγαρικό δίκαιο, αρχή εκδόσεως είναι, δυνάμει του άρθρου 5, παράγραφος 1, σημείο 1, του ZEZR, ο εισαγγελέας. Εντούτοις, επισημαίνει ότι, στο πλαίσιο παρόμοιας εγχώριας διαδικασίας, η αρχή που είναι αρμόδια να διατάξει τη λήψη των δεδομένων κινήσεως και των δεδομένων θέσεως τα οποία αφορούν τις τηλεπικοινωνίες είναι ο δικαστής του αρμόδιου για την οικεία υπόθεση πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, ο δε εισαγγελέας έχει, εν τοιαύτη περιπτώσει, μόνον την εξουσία να απευθύνει στον εν λόγω δικαστή αιτιολογημένη αίτηση. Επομένως, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν, υπό το πρίσμα ιδίως της αρχής της ισοδυναμίας, η αρμοδιότητα εκδόσεως της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας μπορεί να διέπεται από την εθνική πράξη μεταφοράς της οδηγίας 2014/41 ή αν το άρθρο 2, στοιχείο γ', της εν λόγω οδηγίας απονέμει την αρμοδιότητα αυτή στην αρχή η οποία είναι αρμόδια να διατάξει τη συλλογή τέτοιων δεδομένων στο πλαίσιο παρόμοιας εγχώριας διαδικασίας.
25. Κατά δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν η απόφαση περί αναγνώρισεως, η οποία ελήφθη από την αρμόδια αρχή του κράτους εκτελέσεως επί τη βάση της οδηγίας 2014/41 και η οποία ήταν αναγκαία για να υποχρεωθεί ο φορέας τηλεπικοινωνιών του εν λόγω κράτους μέλους να γνωστοποιήσει τα δεδομένα κινήσεως και θέσεως τα οποία αφορούν τηλεπικοινωνίες, μπορεί εγκύρως να υποκαταστήσει την απόφαση την οποία θα έπρεπε να είχε λάβει ο δικαστής του κράτους εκδόσεως για να διασφαλίσει τις αρχές της νομιμότητας και του απαραβίαστου της ιδιωτικής ζωής. Διερωτάται, ειδικότερα, αν παρόμοια λύση συνάδει, μεταξύ άλλων, προς το άρθρο 6 και το άρθρο 9, παράγραφοι 1 και 3, της οδηγίας.
26. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Spetsializiran nakazatelen sad (ειδικό ποινικό δικαστήριο, Βουλγαρία) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να θέσει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Συνάδει προς το άρθρο 2, στοιχείο γ', σημείο i, της οδηγίας 2014/41, καθώς και προς την αρχή της ισοδυναμίας, εθνική νομοθετική διάταξη (άρθρο 5, παράγραφος 1, σημείο 1, του [ZEZR]) κατά την οποία στο στάδιο της προδικασίας της ποινικής δίκης ο εισαγγελέας είναι η αρμόδια αρχή για την έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας σχετικά με τη διαβίβαση δεδομένων κινήσεως και θέσεως ως προς τις τηλεπικοινωνίες, ενώ σε παρόμοιες εγχώριες υποθέσεις η αρμόδια προς τούτο αρχή είναι ο δικαστής;
- 2) Αντικαθιστά η αναγνώριση μια τέτοιας [εντολής] από την αρμόδια αρχή του κράτους εκτελέσεως (εισαγγελέας ή ανακριτής) την εντολή από δικαστική αρχή, η οποία απαιτείται κατά το εθνικό δίκαιο του κράτους εκδόσεως;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

27. Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 2, στοιχείο γ', σημείο i, της οδηγίας 2014/41 έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει να είναι εισαγγελέας ο αρμόδιος για την έκδοση, στο πλαίσιο της ποινικής προδικασίας, ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, κατά την έννοια της ως άνω οδηγίας, για τη συλλογή δεδομένων κινήσεως και δεδομένων θέσεως τα οποία σχετίζονται με τις τηλεπικοινωνίες, όταν, στο πλαίσιο παρόμοιας εγχώριας διαδικασίας, η λήψη ερευνητικού μέτρου για την πρόσβαση σε τέτοια δεδομένα εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του δικαστή.

- 28 Το άρθρο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 2014/41 ορίζει, για τους σκοπούς της οδηγίας, την έννοια της «αρχής έκδοσης». Ως εκ τούτου, το άρθρο αυτό προβλέπει ότι μια τέτοια αρχή μπορεί να είναι είτε, κατά το σημείο i, «δικαστής, δικαστήριο, ανακριτής ή εισαγγελέας με αρμοδιότητα στη συγκεκριμένη υπόθεση» είτε, κατά το σημείο ii, «κάθε άλλη αρμόδια αρχή ορισθείσα από το κράτος έκδοσης η οποία στη συγκεκριμένη περίπτωση ενεργεί ως ανακριτική αρχή σε ποινικές διαδικασίες, αρμοδία να διατάσσει τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο».
- 29 Επομένως, από το γράμμα της διατάξεως αυτής προκύπτει ότι η αρχή εκδόσεως πρέπει, σε όλες τις περιπτώσεις που καλύπτει η εν λόγω διάταξη, να είναι αρμόδια στην οικεία υπόθεση, είτε ως δικαστής, δικαστήριο, ανακριτής ή εισαγγελέας είτε, όταν δεν είναι δικαστική αρχή, ως ανακριτική αρχή.
- 30 Αντιθέτως, από την ανάλυση και μόνον του γράμματος της εν λόγω διατάξεως δεν είναι δυνατόν να καθορισθεί εάν η έκφραση «με αρμοδιότητα στη συγκεκριμένη υπόθεση» έχει την ίδια σημασία με την έκφραση «αρμόδια να διατάσσει τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο» και, ως εκ τούτου, εάν αρμόδιος για την έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας για τη συλλογή δεδομένων κινήσεως και δεδομένων θέσεως τα οποία αφορούν τις τηλεπικοινωνίες μπορεί να είναι εισαγγελέας, όταν, στο πλαίσιο παρόμοιας εγχώριας διαδικασίας, ερευνητικό μέτρο για την πρόσβαση σε τέτοια δεδομένα εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του δικαστή.
- 31 Επομένως, το άρθρο 2, στοιχείο γ', σημείο i, της οδηγίας 2014/41 πρέπει να ερμηνευθεί λαμβανομένων υπόψη του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται καθώς και των σκοπών της οδηγίας.
- 32 Συναφώς, όσον αφορά το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η διάταξη αυτή, διαπιστώνεται, πρώτον, ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας, σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 11 καθώς και με το παράρτημα Α, επιβάλλει στην αρχή εκδόσεως την υποχρέωση να εξακριβώσει τον αναγκαίο και αναλογικό χαρακτήρα του ερευνητικού μέτρου που αποτελεί το αντικείμενο της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, σε σχέση με τους σκοπούς της διαδικασίας στο πλαίσιο της οποίας εκδόθηκε η εντολή και λαμβανομένων υπόψη των δικαιωμάτων του υπόπτου ή του κατηγορουμένου.
- 33 Ομοίως, παρατηρείται ότι, στο πλαίσιο ορισμένων ειδικών ερευνητικών μέτρων, η αρχή εκδόσεως οφείλει να παραθέσει ορισμένους πρόσθετους δικαιολογητικούς λόγους. Συγκεκριμένα, όσον αφορά τις σχετικές με τους τραπεζικούς και άλλους χρηματοπιστωτικούς λογαριασμούς πληροφορίες, το άρθρο 26, παράγραφος 5, της εν λόγω οδηγίας επιβάλλει στην αρχή εκδόσεως να εκθέτει τους λόγους για τους οποίους θεωρεί ότι οι ζητούμενες πληροφορίες ενδέχεται να είναι σημαντικές για τους σκοπούς της οικείας ποινικής διαδικασίας. Όσον αφορά, αντιστοίχως, πληροφορίες σχετικά με τραπεζικές και άλλες χρηματοοικονομικές πράξεις και ερευνητικά μέτρα που συνεπάγονται τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σε πραγματικό χρόνο, συνεχώς και για ορισμένο χρονικό διάστημα, το άρθρο 27, παράγραφος 4, και το άρθρο 28, παράγραφος 3, της ίδιας οδηγίας προβλέπουν επίσης ότι η αρχή αυτή παραθέτει τους λόγους για τους οποίους θεωρεί ότι οι ζητούμενες πληροφορίες έχουν σημασία για την οικεία ποινική διαδικασία.
- 34 Πάντως, προκύπτει ότι, τόσο για την εξακρίβωση του αναγκαίου και αναλογικού χαρακτήρα ενός ερευνητικού μέτρου όσο και για την παράθεση των πρόσθετων δικαιολογητικών λόγων για τους οποίους γίνεται λόγος στην προηγούμενη σκέψη, η αρχή εκδόσεως πρέπει να είναι η αρχή που διενεργεί την έρευνα στο πλαίσιο της οικείας ποινικής διαδικασίας και είναι, ως εκ τούτου, αρμόδια να διατάξει τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.

- 35 Δεύτερον, από το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2014/41 συνάγεται ότι η αρχή εκδόσεως μπορεί να εκδώσει ευρωπαϊκή εντολή έρευνας μόνον υπό την προϋπόθεση ότι το ή τα ερευνητικά μέτρα που απαριθμούνται στην εν λόγω εντολή θα μπορούσαν να είχαν διαταχθεί υπό τις ίδιες προϋποθέσεις σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση. Κατά συνέπεια, μόνον η αρχή που είναι αρμόδια για τη λήψη ενός τέτοιου ερευνητικού μέτρου, δυνάμει του εθνικού δικαίου του κράτους εκδόσεως, μπορεί να είναι αρμόδια για την έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας.
- 36 Όσον αφορά τους σκοπούς της οδηγίας 2014/41, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις της 5 έως 8, η οδηγία αποσκοπεί να αντικαταστήσει το κατακερματισμένο και περίπλοκο πλαίσιο που υπήρχε σχετικά με τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σε ποινικές υποθέσεις με διασυνοριακή διάσταση και να διευκολύνει και να επιταχύνει τη δικαστική συνεργασία, με τη θέσπιση ενός απλουστευμένου και αποτελεσματικότερου συστήματος στηριζόμενου σε ένα ενιαίο εργαλείο, καλούμενο «ευρωπαϊκή εντολή έρευνας», προκειμένου να συμβάλει στην επίτευξη του σκοπού τον οποίο έχει θέσει η Ένωση, να καταστεί δηλαδή αυτή ένας χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης επί τη βάση του υψηλού βαθμού εμπιστοσύνης που πρέπει να υφίσταται μεταξύ των κρατών μελών [πρβλ. απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2020, Staatsanwaltschaft Wien (Πλαστογραφημένες εντολές πληρωμής), C-584/19, EU:C:2020:1002, σκέψη 39].
- 37 Για τον σκοπό αυτόν η αιτιολογική σκέψη 10 της εν λόγω οδηγίας αναγνωρίζει την αρχή εκδόσεως ως την πλέον αρμόδια να αποφασίζει, βάσει των στοιχείων που διαθέτει όσον αφορά τις λεπτομέρειες της σχετικής έρευνας, ποιο ερευνητικό μέτρο θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί.
- 38 Ως εκ τούτου, η ανάλυση του άρθρου 2, στοιχείο γ', σημείο i, της οδηγίας 2014/41, σε συνδυασμό με τις αιτιολογικές σκέψεις 5 έως 8 και 10 της οδηγίας, άγει επίσης στο συμπέρασμα ότι ως αρχή εκδόσεως αναγνωρίζεται η ανακριτική αρχή η οποία είναι αρμόδια στο πλαίσιο της οικείας ποινικής διαδικασίας και έχει ως εκ τούτου την αρμοδιότητα να διατάξει τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Πράγματι, στο πλαίσιο ποινικής έρευνας, τυχόν διαφοροποίηση της αρχής εκδόσεως της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας από την αρχή που είναι αρμόδια να διατάξει τη λήψη ερευνητικών μέτρων στο πλαίσιο της εν λόγω ποινικής διαδικασίας θα ενείχε τον κίνδυνο να περιπλέξει το σύστημα συνεργασίας και, κατ' αυτόν τον τρόπο, να υπονομεύσει την καθιέρωση ενός απλουστευμένου και αποτελεσματικού συστήματος.
- 39 Επομένως, όταν, κατά το εθνικό δίκαιο, ο εισαγγελέας δεν είναι αρμόδιος να διατάξει ερευνητικό μέτρο για τη συλλογή δεδομένων κινήσεως και δεδομένων θέσεως τα οποία αφορούν τις τηλεπικοινωνίες, δεν μπορεί αυτός να θεωρηθεί ως αρχή εκδόσεως, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ', σημείο i, της οδηγίας 2014/41, αρμόδια για την έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας για τη συγκέντρωση των δεδομένων αυτών.
- 40 Εν προκειμένω, από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι, μολονότι το βουλγαρικό δίκαιο ορίζει τον εισαγγελέα ως την αρμόδια αρχή για την έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας, εντούτοις αυτός δεν είναι αρμόδιος να διατάξει τη συγκέντρωση δεδομένων κινήσεως και δεδομένων θέσεως τα οποία αφορούν τις τηλεπικοινωνίες στο πλαίσιο παρόμοιας εγχώριας διαδικασίας. Συγκεκριμένα, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, κατά το βουλγαρικό δίκαιο, η αρχή που είναι αρμόδια να διατάξει τη συλλογή τέτοιων στοιχείων είναι ο δικαστής του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου που είναι αρμόδιος για την οικεία υπόθεση και ότι ο εισαγγελέας έχει απλώς την εξουσία να απευθύνει στον συγκεκριμένο δικαστή αιτιολογημένη αίτηση.

- 41 Επομένως, εν τοιαύτη περιπτώσει, ο εισαγγελέας δεν είναι αρμόδιος να εκδώσει ευρωπαϊκή εντολή έρευνας για τη συγκέντρωση τέτοιων δεδομένων.
- 42 Περαιτέρω, προκειμένου να δοθεί στο αιτούν δικαστήριο πλήρης απάντηση, επισημαίνεται ακόμη ότι, στην απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, Prokuratuur (Προϋποθέσεις πρόσβασης σε δεδομένα σχετιζόμενα με ηλεκτρονικές επικοινωνίες) (C-746/18, EU:C:2021:152, σκέψη 59), το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 7, 8 και 11 καθώς και του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία απονέμει στην εισαγγελική αρχή, της οποίας η αποστολή είναι να διευθύνει τη διαδικασία ανακρίσεως ποινικών αδικημάτων και να ενεργεί, ενδεχομένως, ως κατηγορούσα αρχή στο πλαίσιο μεταγενέστερης διαδικασίας, αρμοδιότητα να επιτρέπει την πρόσβαση δημόσιας αρχής σε δεδομένα κινήσεως και σε δεδομένα θέσεως για τους σκοπούς της ανακριτικής διαδικασίας.
- 43 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 40 των προτάσεών του, από τα ανωτέρω συνάγεται ότι ευρωπαϊκή εντολή έρευνας για τη συλλογή δεδομένων κινήσεως και δεδομένων θέσεως τα οποία αφορούν τις τηλεπικοινωνίες δεν μπορεί να εκδοθεί από εισαγγελέα όταν αυτός όχι μόνον διευθύνει τη ανακριτική διαδικασία, αλλά ασκεί επίσης την ποινική δίωξη στο πλαίσιο μεταγενέστερης ποινικής διαδικασίας.
- 44 Πράγματι, αν συνέβαινε κάτι τέτοιο, δεν θα επληρούτο η προϋπόθεση του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2014/41, κατά την οποία η αρχή εκδόσεως μπορεί να εκδώσει ευρωπαϊκή εντολή έρευνας μόνον εάν το ή τα ερευνητικά μέτρα που αφορά η εντολή αυτή θα μπορούσαν να είχαν διαταχθεί υπό τις ίδιες προϋποθέσεις στο πλαίσιο παρόμοιας εγχώριας διαδικασίας.
- 45 Υπό το πρίσμα του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι το άρθρο 2, στοιχείο γ', σημείο i, της οδηγίας 2014/41 έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει να είναι εισαγγελέας ο αρμόδιος για την έκδοση, κατά το στάδιο της ποινικής διαδικασίας, ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, κατά την έννοια της οδηγίας αυτής, για τη συλλογή δεδομένων κινήσεως και δεδομένων θέσεως τα οποία αφορούν τις τηλεπικοινωνίες όταν στο πλαίσιο παρόμοιας εγχώριας διαδικασίας η λήψη ερευνητικού μέτρου για την πρόσβαση σε τέτοια δεδομένα εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του δικαστή.

Επί του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

- 46 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 6 και το άρθρο 9, παράγραφοι 1 και 3, της οδηγίας 2014/41 έχουν την έννοια ότι η αναγνώριση, από την αρχή εκτελέσεως, ευρωπαϊκής εντολής έρευνας εκδοθείσας με σκοπό τη συλλογή δεδομένων κινήσεως και δεδομένων θέσεως τα οποία αφορούν τις τηλεπικοινωνίες μπορεί να υποκαταστήσει τις απαιτήσεις που ισχύουν στο κράτος εκδόσεως, όταν η εν λόγω εντολή έχει εκδοθεί ως μη έδει από εισαγγελέα, ενώ, στο πλαίσιο παρόμοιας εγχώριας διαδικασίας, η λήψη ερευνητικού μέτρου για τη συλλογή τέτοιων δεδομένων εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του δικαστή.
- 47 Συναφώς, υπενθυμίζεται, αφενός, ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41 καθορίζει τους όρους εκδόσεως και διαβιβάσεως ευρωπαϊκής εντολής έρευνας. Η παράγραφος 3 του εν λόγω άρθρου διευκρινίζει ότι, όταν μια αρχή εκτελέσεως έχει λόγους να πιστεύει ότι δεν

πληρούνται οι προϋποθέσεις της παραγράφου 1 του ίδιου άρθρου, μπορεί να συμβουλευθεί την αρχή εκδόσεως σχετικά με τη σημασία της εκτελέσεως της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας. Μετά τη διαβούλευση αυτή η αρχή εκδόσεως δύναται να ανακαλέσει την ευρωπαϊκή εντολή έρευνας.

- 48 Αφετέρου, το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41 προβλέπει ότι η αρχή εκτελέσεως αναγνωρίζει άνευ ετέρου ευρωπαϊκή εντολή έρευνας διαβιβασθείσα κατά την ως άνω οδηγία και μεριμνά για την εκτέλεσή της κατά τον ίδιο τρόπο και διαδικασία ως εάν επρόκειτο για ερευνητικό μέτρο διαταχθέν από αρχή του κράτους εκτελέσεως, εκτός αν η αρχή αυτή αποφασίζει να επικαλεσθεί έναν εκ των λόγων μη αναγνώρισεως ή μη εκτελέσεως ή έναν εκ των λόγων αναβολής τους οποίους προβλέπει η εν λόγω οδηγία.
- 49 Οι λόγοι μη αναγνώρισεως ή μη εκτελέσεως απαριθμούνται περιοριστικώς στο άρθρο 11 της ίδιας οδηγίας.
- 50 Επομένως, από τον συνδυασμό των διατάξεων αυτών προκύπτει ότι η αρχή εκτελέσεως δεν μπορεί να θεραπεύσει ενδεχόμενη παράβαση των προϋποθέσεων του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41.
- 51 Η ως άνω ερμηνεία επιβεβαιώνεται από τους σκοπούς που επιδιώκει η οδηγία 2014/41. Συναφώς, προκύπτει μεταξύ άλλων από τις αιτιολογικές σκέψεις 2, 6 και 19 της εν λόγω οδηγίας ότι η ευρωπαϊκή εντολή έρευνας αποτελεί εργαλείο το οποίο εντάσσεται στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις περί της οποίας γίνεται λόγος στο άρθρο 82, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και η οποία θεμελιώνεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισεως των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών. Η αρχή αυτή, η οποία αποτελεί τον «ακρογωνιαίο λίθο» της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, στηρίζεται με τη σειρά της στην αμοιβαία εμπιστοσύνη καθώς και στο μαχητό τεκμήριο ότι τα λοιπά κράτη μέλη τηρούν το δίκαιο της Ένωσης και, ιδίως, τα θεμελιώδη δικαιώματα [απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2020, Staatsanwaltschaft Wien (Πλαστογραφημένες εντολές πληρωμής), C-584/19, EU:C:2020:1002, σκέψη 40].
- 52 Υπό το πρίσμα αυτό, η αιτιολογική σκέψη 11 της εν λόγω οδηγίας διευκρινίζει ότι η εκτέλεση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας δεν θα πρέπει να απορρίπτεται για λόγους άλλους από εκείνους που αναφέρονται στην ίδια οδηγία και ότι η αρχή εκτελέσεως δικαιούται να επιλέξει ένα ερευνητικό μέτρο λιγότερο οχληρό από εκείνο που αναφέρεται στην οικεία ευρωπαϊκή εντολή έρευνας, αν καταλήγει σε ισοδύναμο αποτέλεσμα.
- 53 Ως εκ τούτου, η ως άνω κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ της αρχής εκδόσεως και της αρχής εκτελέσεως αποτελεί ουσιώδες στοιχείο της αμοιβαίας εμπιστοσύνης η οποία πρέπει να διέπει τις επαφές μεταξύ των κρατών μελών που μετέχουν σε ευρωπαϊκή διαδικασία έρευνας προβλεπόμενη από την οδηγία 2014/41. Εάν η αρχή εκτελέσεως είχε τη δυνατότητα να θεραπεύσει, με απόφαση περί αναγνώρισεως, ενδεχόμενη παράβαση των προϋποθέσεων περί εκδόσεως ευρωπαϊκής εντολής έρευνας του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας, θα διασαλευόταν η ισορροπία του συστήματος της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, το οποίο στηρίζεται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη, διότι η αναγνώριση τέτοιας δυνατότητας θα ισοδυναμούσε με αναγνώριση στην αρχή εκτελέσεως εξουσίας ελέγχου των ουσιαστικών προϋποθέσεων για την έκδοση μιας τέτοιας εντολής.
- 54 Αντιθέτως, κατά το άρθρο 9, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας, η αρχή εκτελέσεως επιστρέφει την ευρωπαϊκή εντολή έρευνας στο κράτος εκδόσεως όταν παραλαμβάνει ευρωπαϊκή εντολή έρευνας η οποία δεν έχει εκδοθεί από αρχή εκδόσεως, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 2, στοιχείο γ', της ίδιας οδηγίας.

- 55 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι το άρθρο 6 και το άρθρο 9, παράγραφοι 1 και 3, της οδηγίας 2014/41 έχουν την έννοια ότι η αναγνώριση, από την αρχή εκτελέσεως, ευρωπαϊκής εντολής έρευνας εκδοθείσας με σκοπό τη συλλογή δεδομένων κινήσεως και δεδομένων θέσεως τα οποία αφορούν τις τηλεπικοινωνίες δεν μπορεί να υποκαταστήσει τις απαιτήσεις που ισχύουν στο κράτος εκδόσεως, όταν η εν λόγω εντολή έχει εκδοθεί ως μη έδει από εισαγγελέα, ενώ στο πλαίσιο παρόμοιας εγχώριας διαδικασίας η λήψη ερευνητικού μέτρου για τη συλλογή τέτοιων δεδομένων εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του δικαστή.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 56 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 2, στοιχείο γ', σημείο i, της οδηγίας 2014/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, περί της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας σε ποινικές υποθέσεις, έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει να είναι εισαγγελέας ο αρμόδιος για την έκδοση, κατά το στάδιο της ποινικής προδικασίας, ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, κατά την έννοια της οδηγίας αυτής, για τη συλλογή δεδομένων κινήσεως και δεδομένων θέσεως τα οποία αφορούν τις τηλεπικοινωνίες όταν στο πλαίσιο παρόμοιας εγχώριας διαδικασίας η λήψη ερευνητικού μέτρου για την πρόσβαση σε τέτοια δεδομένα εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του δικαστή.
- 2) Το άρθρο 6 και το άρθρο 9, παράγραφοι 1 και 3, της οδηγίας 2014/41 έχουν την έννοια ότι η αναγνώριση, από την αρχή εκτελέσεως, ευρωπαϊκής εντολής έρευνας εκδοθείσας με σκοπό τη συλλογή δεδομένων κινήσεως και δεδομένων θέσεως τα οποία αφορούν τις τηλεπικοινωνίες δεν μπορεί να υποκαταστήσει τις απαιτήσεις που ισχύουν στο κράτος εκδόσεως, όταν η εν λόγω εντολή έχει εκδοθεί ως μη έδει από εισαγγελέα, ενώ στο πλαίσιο παρόμοιας εγχώριας διαδικασίας η λήψη ερευνητικού μέτρου για τη συγκέντρωση τέτοιων δεδομένων εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του δικαστή.

(υπογραφές)